

Klasicismus

- 18. století, Francie vyšla z třicetileté války jako nejsilnější evropská velmoc, v Anglii začíná průmyslové revoluce, věda dospěla k novému chápání světa, jejími centry se staly Londýn a Paříž (předmětem zájmu vědců byly všechny oblasti lidské činnosti), vláda osvícenských panovníků, osvícenská filosofie šířila víru v moc rozumu a schopnosti člověka (Velká francouzská revoluce, vláda Napoleona, Josefské reformy), *myslitelem období klasicismu byl filosof Immanuel Kant - mír, bezpečí a prosperita vyžadují pevný veřejný řád a silného panovníka, který jej dokáže prosadit (proto se diktátorské režimy 20. století opakovaně vracely k formám klasicismu, např. fašistické symboly a architektura)*
- **rozšíření a rozdělení klasicismu** - vznikl v polovině 18. století ve Francii (barokní klasicismus) jako reakce na citové až vášnivé baroko, největší rozvoj a šíření na konci 18. století, inspirací klasicismu byla antika jako nejideálnější umělecký řád (přímým podnětem pro inspiraci klasicismu v antice bylo objevení trosek Herkulanea v roce 1709 a vykopávky v Pompejích v roce 1748, které přinesly překvapivá zjištění o životě a umění antiky a vrhaly nové světlo na antické památky)
  - **první fáze klasicismu - barokní klasicismus**, barokní prvky se mísí s prvky klasicistními (historicky se toto období řadí ještě do kultury baroka, následující rokoko se od klasicismu do značné míry odvrací)
  - **druhá fáze klasicismu - Louis-seize či sloh Ludvíka XVI.**, období osvícenského absolutismus, kdy se klasicismus stal slohem osvícenských panovnických dvorů, (v období Velké francouzské revoluce se rozšířil také k bohatým měšťanům)
  - **třetí fáze klasicismu – empír** (empire – císařství), období Napoleona Bonaparte a napoleonských válek
- **název klasicismu** - název klasicismus vznikl ve Francii a odvozuje se od **latinského classicus**, (patřící k nejvyšší římské třídě – prvotřídní), klasika je vzor a vrchol lidské činnosti
- **znaky klasicismu – racionalita, uměřenost, řád, pravidla, antické vzory**
  - klasicismus je reakcí na citově působivé baroko - zdůrazňuje střízlivý rozum, racionalitu, uměřenost a strohý až přísný, ale srozumitelný řád
  - příklon ke starověkým řeckým a římským formám jako k uznávaným vzorům
  - klasicismus svazuje uměleckou tvorbu **přísnými pravidly** (tak jako řecká architektura), protože je přesvědčen, že právě ve strohé a racionální uměřenosti je trvalá, nadčasová krása
  - umění klasicismu bylo formální a chladné, nezaměřovalo se na hlubší emoce

Architektura

- stavby jsou pravidelné, mají přímé a čisté linie, často mohutná sloupořadí a trojúhelníkové štíty, kupole, poměrně střídmou výzdobu, takže působí strohou vznešeností a mohutností
  - **pařížský Pantheon** (Panthéon de Paris) – architekt Jaques Germain Soufflot, původně chrám sv. Genevieve, ale protože byla stavba dokončena až v průběhu Velké francouzské revoluce, byl změněn její účel – z kostela se stala **národní svatyně určená k uctívání významných osobností francouzské historie**. *(v jeho podzemní kryptě jsou uloženi významní francouzští umělci, myslitelé a vědci jako například Alexandre Dumas starší, Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Victor Hugo, Pierre Curie a Marie Curie-Sklodovská jako jediná žena)*
  - **paláce** - pařížský Louvre, Malý Trianon ve Versailles, Černínský palác v Praze
  - **veřejné budovy** – Národní galerie v Londýně, Petrohradská Ermitáž Britské muzeum, washingtonský Kapitol, **Stavovské divadlo v Praze** - architekt Antonín Haffenecker
  - **vítězné brány a oblouky** - Carl Gotthard Langhans – **Braniborská brána v Berlíně**
  - celé čtvrti a plánovitá města, pevnosti – Petrohrad, Terezín
  - **Josefské kostely** – stavěly se hromadně v Rakousku, např. kostel sv. Kříže v Praze Na příkopě
  - kasárny a první továrny i činžovní domy – **dům Platýz v Praze**
  - **francouzské parky** a zahrady s přísně geometrickým plánem, symetrickým systémem cest, altánů a alejí (keře a stromy sestříhány do geometrických tvarů) - **květná zahrada v Kroměříži**, zahrady v Lednici a ve Valticích
  - zámecké kolonády – v Mariánských Lázních, Františkových Lázních, v Teplicích
  - **české zámky** – zámek **Kačina u Nových dvorů** s antickou výzdobou (dórské a iónské vzory) a Nové Zámky u Litovle

Sochařství

- velice těsně spjata s antickou tradicí – často napodobeniny antických soch, dokonale vyhlazené mramorové sochy ideálních lidských postav v promyšlených pózách, kterým však chybí život
  - **Antonio Canova** – Benátčan – osobní sochař Napoleona, sochy členů Napoleonovy rodiny, **portrét Napoleonovy sestry Pauliny jako Venuše, Tři grácie**
  - **Francois Rude** – sousoší Marseillaisa na Napoleonově Vítězném oblouku v Paříži

- **Václav Prachner** – Alegorie Vltavy, lidově zvaná Terezka – v Praze na Mariánském náměstí (*antika se v Čechách studovala jen podle sádrových odlitků, proto výtvarný projev byl značně schématický*)

Malířství

- obnova velkolepé krásy antického umění, důraz na přesnou kresbu a plastickou modelaci objemu
- barva nemá funkci, pouze koloruje předmět, hlavní je kompozice
- náměty z historie, z antické mythologie a politické ideologie – Velká francouzská revoluce, Napoleonovo císařství, náboženské motivy minimálně (*výjimka - v Římě vznikla roku 1810 skupina, která se nazývala **nazaréni**, usilovala o obnovení náboženské malby, jejich vzorem bylo renesanční malířství např. Raffael, skupina žila v římském klášteře podle náboženských zásad*)
  - **Jacques Louis David** – oficiální malíř francouzské revoluce, **Přísaha Horatiů** – „nejkrásnější obraz století, který se stal symbolem doby“, *Zavražděný Marat, Napoleonova korunovace*
  - **Jean Dominique Ingres** – žák Davida, snažil se potlačit veškeré sklony k nastupujícímu romantismu, jeho díla působí chladně – připomínají antické plastiky, **Velká odalistka**, Turecké lázně, Ruggiero a Angelika
  - **Francesco Goya** – španělský malíř, svým pojetím jsou jeho obrazy předstupněm romantismu, Poprava povstalců 8. května 1808
  - **Karel Postl** – učitel krajinomalby na nově založené malířské Akademii v Praze (1799), autor panoramatických obrazů – **Český Krumlov**
  - **Antonín Mánes** – počátky jeho tvorby byly v klasicistním pojetí – **Krajina se zříceninou** (později se věnoval romantismu)